

Bulgarien

Stora Nationalförsamlingen. Första valomgången 10 juni 1990. Valdeltagande: 90,8 procent

	procent
Bulgariska Socialistpartiet (BSP)	47,2
Demokratiska Krafters Union (SDS)	37,8
Bulgariska Agrarfolkets Union (BZNS)	8,0
Rörelsen för Rättigheter och Friheter Faderlandsunionen	6,0
Bulgariens Socialdemokratiska Parti (icke-marxistiskt) (BSDP)	0,0
Faderländska Arbetarpartiet	*
Oberoende kandidater	*
Övriga partier	0,9

* Deltog ej i proportionella valet

Andra valomgången 17 juni 1990. Valdeltagande: 84,1 procent

	mandat Prop	Enmans valkr	Totalt
Bulgariska Socialistpartiet (BSP)	97	114	211
Demokratiska Krafters Union (SDS)	75	69	144
Bulgariska Agrarfolkets Union (BZNS)	16	0	16
Rörelsen för Rättigheter och Friheter	12	11	23
Faderlandsunionen	0	2	2
Bulgariens Socialdemokratiska Parti (icke-marxistiskt) (BSDP)	0	1	1
Faderländska Arbetarpartiet	0	1	1
Oberoende kandidater	0	2	2

Konferens i politisk psykologi

I mitten av juli i år hade International Society for Political Psychology sin trettonde årliga konferens, denna gång i Washington D.C. Drygt 350 yngre och äldre statsvetare, psykologer, socialpsykologer, psykiatriker och även verksamma inom regering och internationell organisation nötte och stötte under fyra dagar idéer och modeller om vad psykologi kan bidra till förståelse av politik. Konferensen präglades av den heterogena deltagarlistan, som i sin tur speglar den brokiga skara som attraheras av ISPP's studieobjekt.

"Det är inte en grupp av människor som talar till sig själv", sa en konferensdeltagare. "Det är interdisciplinärt, och det finns meningsskiljaktigheter och intensiva diskussioner. Det är inte något predikande för redan frälsta".

"Det finns två sätt att göra politisk psykologi på", sa Joshua Searle-White, psykolog från Harvard. Det ena, sa han, är att med båda fötterna i politologin söka psykologiska förklaringsmodeller på begränsade problem, det andra är att ta psykologiska idéer och begrepp och tillämpa dem oavkortat på politiska problem. Det första är vad politisk psykologi bör handla om, sa han, och kallade det andra för "en ointressant intellektuell övning".

Av totalt nästan 70 paneler med så vitt skilda titlar såsom "Political Cognition", "Psychoanalysis and Political Theory," och "Student Demonstration and Government Repression in Beijing, April-June 1989" var det få som bjöd på "ointressant intellektuell övning". Och beroende på hur man kryssade sig genom programmet kunde man ta med sig vitt skilda erfarenheter från konferensen. Konferensens tema var "Political Psychology – the state of the art", och man kan med fog säga att disciplinens tillstånd är mycket mångfacetterat. Vissa huvudströmmar var dock skönjbara.

Sext paneler handlade om politisk kommunikation och propaganda, i kontrast mot förra året då det bara var en. En omtalad studie om politisk reklam av Klaus Wasmund från Västtyskland bar namnet "Semiotics of Political Posters". "Cognitive and Affective Frames of Political News" och "Unravelling the Mysteries of Television News Processing" var andra uppsatser som presenterades här.

Steven Ducat från College of California presenterade sin uppsats "The Nature of Unconscious Influence and The Implications of Political Propaganda". I sin psykodynamiskt orienterade analys av propaganda – "the practice of ideology" – drar han slutsatsen att propaganda är mest effektiv då den exploaterar omedvetna konflikter och önskningar hos mottagaren. En originell insikt hos studien, och än mer störande, är att mottagaren även är blottad för propaganda med budskap som uppfattas men inte förstås. Det betyder att påverkan inte behöver ske subliminalt eller omedvetet – "... all a propagandist need to bypass defensive resistance to manipulation is mystify the contingent relationship between a stimulus and a desired response" skriver Ducat. "I don't agree with many of his ideas but he makes me feel good about myself and good about being American" var ett uttalande om Reagan av en väljare som anfördes som ett typexempel på denna s. k. "un-comprehended noticing".

Omvälvningarna i Östeuropa dök naturligt nog upp i

flera av panelerna. Den styrka med vilken revolutionen kom där en demokratisk tradition sedan länge dömts död ledde flera deltagare till att peka på det universella och instinktiva i längtan efter frihet och demokrati. Endast en panel sysslade dock direkt med temat, och då med titlar såsom "Glasnost and the Emotional Climates in Eastern Europe" och "The Collapse of Marxist Ideology in Eastern Europe: Psychological and Sociological Factors".

I angränsning till detta hanterades i en uppsats en fråga som ligger i tiden, den om tysk nationalism. Författaren, Gerhard Kleining från Hamburgs Universitet, skilde på traditionell, instrumentell och reaktiv nationalism. Den förstnämnda var den "gammalmodiga" nationalismen varur de två senare utvecklats – instrumentell nationalism som rationellt medel för att nå vissa mål, och reaktiv nationalism – dess emotiva och irrationella motsvarighet. "National identification overall is decreasing due to increasing individualism" säger Kleining och pekar på den uppluckring av gammal tysk arbets- och sede-moral som ägt rum sedan 1945. I en kvalitativ intervju-undersökning sägs saker såsom "Jag är inte intresserad av det tyska folket eller den tyska nationen, det är inte ens värt att tänka på," eller "Jag tror inte på gemensamma egenskaper hos en nation". Ytterligare en studie, således, som menar att godartad nationalism alltid bygger på logik och frånvaro av affekter (som om frånvaro av affekter vore möjligt), medan närvaro av affekter alltid leder till 'irrationella' utfall och malign nationalism. Sådan kategorisering missar tex den emotiva men likväl godartade nationalismen, eller patriotismen.

Den amerikanska befolkningen är psykologiskt redo för en "policy of reassurance" gentemot Sovjet, förklarade Ralph White i en panel med namnet "Mutual Reassurance in East-West Relations." Det skulle bl. a. öka chansen för demokrati i Sovjet och erkänna Rysslands historiskt betingade känsla av osäkerhet och omringning som ett av huvudskälen till det kalla kriget, sa White. Robert Tucker sa att utvecklingen i Sovjet blott var ännu ett kapitel i historien om "the Russian divided mind", dvs konflikten mellan de som önskar ett närmande till Europa och de som vill skydda Ryssland från väst – Peter I, marxister och menscheviker har stått mot slavofiler, narodniki och bolscheviker genom århundradena, sa Tucker. Efter andra världskriget har Ryssland "tagit del i Europa utifrån", men med Östeuropas frigörelse från Sovjet accentueras klyftan i den ryska själen – de som vill Europa menar att Östeuropas frigörelse banar vägen för ökade ryska kontakter, medan konservativa blott kan se förlust av inflytande och territorium.

Konferensen hade ryskt besök, från Leningrads Universitet där det finns en institution som sysslar ute-

slutande med politisk psykologi. Ernest B. Shirajev, f. n. vid UCLA, presenterade sin uppsats "Ideology and Personality". Här företogs en mycket nykter jämförelse mellan ideologi och religion som för några år sedan säkert betytt enkel biljett till Sibirien. "[F]or each element that characterizes Communist ideology, there is an analogous element for Christian Orthodoxy" skriver han, och i tabellform jämförs Gud, Treenigheten och Apostlarna med Marx, Lenin och Stalin; Paradiset och Helvetet med Kommunism och Kapitalism; Korset Kyrkan, ikoner och heliga platser med Kommunistpartiets ID-kort, Lenin-rum i skolor och Armén, och Lenin-statyer; religiösa riter och högtider med kommunistiska helgdagar, massdemonstrationer, och den tomma marxist-leninistiska fraseologin. Och inom kommunistpartiet styr och ställer "Ideological Priests", skriver Shirajev.

Alexander George föreläste om Sovjets grundläggande omvärdering av sin självbild och roll på den internationella arenan, att inte längre vara jämbördig med USA, och att nu behöva föra en utrikespolitik som främst syftar till att rädda det som räddas kan inrikespolitiskt. I samma panel, "The Changing Political Psychology of the East-West Relationship", talade Harold Saunders, f. d. amerikansk biträdande utrikesminister för Mellersta Östern med 7 år bakom sig i amerikanska UD och 13 år i Vita Huset, och nu vid Brookings institution.

"Från presidentens perspektiv är världen interdisciplinär", sa Saunders och efterlyste en bred förklaringsmodell för internationell politik. Den strukturella realismen är enligt Saunders ett förlegat paradigm, och bör ersättas av teorier som beskriver "whole-body-politics", dvs den "totala interaktionen". "Jag tror inte att stater är annorlunda än de personer som styr dem", sa han, och fortsatte träffandet: "I came away after 25 years in the US government without much of a sense of the state".

"Human Rights and Human Terror" var den enda panelen som explicit hanterade problemet mänskliga rättigheter. Efter att ha utrett moraliska och pragmatiska bevekelsegrunder för mänskliga rättigheter, drog Lloyd Etheredge från Duke University slutsatsen att "human rights in a vehicle of political psychology and of moral reasoning" och förtjänar större uppmärksamhet av verksamma inom politisk psykologi.

"Hot cognition" är ett allt vanligare begrepp som enligt vissa är ett sätt för kognitivisterna att inkludera affektiva motiv i sina hittills alltför fyrkantiga modeller. "A godly proportion of the literature of political theory has concerned itself with the proper development of reason. However, insufficient attention has been paid to the essential strategic function of passion" skriver George E

Marcus i sin uppsats "Hot Cognitions and the Rediscovery of Passion". Här presenteras komplicerade modeller där olika kategorier av emotioner har införts vid sidan av kognitiva begrepp för att skapa balans. Han identifierar sig med "utvecklings-perspektivet" vilket med teoretiker såsom Piaget, Habermas och Kohlberg i bagaget syntes till på flera håll under denna konferens.

Politisk psykologi ser man bara undantagsvis vid europeiska universitet, men är ingen nykomling inom amerikansk akademi. Vid sidan av de stora allfartsvägarna för ämnet dock en blysam tillvaro. I en panel om detta meddelade David Sears och Carolyn Funk att ämnet undervisas på de flesta statsvetenskapliga institutioner i USA, men bara i större omfattning vid 15 universitet. Ofta täcks ämnet bara delvis, man specialiserar sig på en aspekt av fältet såsom massans politiska beteende, personlighet och politik, eller psykologi och internationella relationer. Det finns formella doktorand-program vid sju universitet, bl. a. City University of New York, Northwestern, Yale och U. of California (Irvine). På grundutbildningsnivå läser ca 9000 amerikanska studenter varje år politisk psykologi, enligt Paul Schaffner.

Sears sa att nyckeln till ämnets utbredning är dess undervisning på grundutbildningsnivå. Ett hinder för det är dock att disciplinen är så oetablerad att man i platsansökningar till universitet knappast kan kalla sig "politisk psykolog" – fortfarande får man ha sin primära hemvist inom något av de etablerade fälten och ägna sig åt gränsöverskridande. Jerry Post sa att en konsekvens av ämnets ungdom är att "många som är politiska psykologer inte vet om det själva".

Konferensen bjöd på mycket annat. En rundabordsdiskussion om förhandlingar, ledd av bl. a. psykoanalytikern Vamik Volkan, rörde sig djupt inne på psykologins territorium. På grundval av en teori som menar att vi gör vår omvärld till avbild av inre psykologiska teman, sas att förhandlare ofta behöver medvetandegöra vad som egentligen konflikten gäller för att konfliktlösning ska nås. Den abstrakta diskussionen fick en förvirrad åhörare att fråga: "Menar ni att förhandlarna ska göras medvetna om att de egentligen vill suga på sin mammas bröst, eller?" Inte precis, svarade en panelist, och beskrev som exempel israelers svåra känsla av förlust av Sinai-halvön till Egypten vilket ledde till låsta förhandlingssituationer. Det israeliska förhandlare egentligen behövde göra var att sörja denna förlust.

En för många kanske överdriven psykologisering kunde också avsmakas på panelen "The Social Psychology of Nationalism with Special Reference to Sacrifice" där en panelist verkade vilja koppla krig nästan utslutande till omedvetna behov av dödslängtan och offer av det egna livet för något större än en själva.

John E. Mack, en psykiater från Harvard som kommer vara ISPP's president under 1991-92, tyckte konferensen var lyckad. "När människor kommer samman i en interdisciplinär miljö skapas det en alldeles speciell livaktig kemi, människor vågar vara modigare med sina idéer och befriar sig från sin egen disciplins skyggglappar. Jag tycker att det var ett underbart möte med många givande och livliga diskussioner" sa han i en intervju efteråt.

Mack, som grundade Harvard's psykiatriska institution och vars författande inom politisk psykologi är flitigt, tycker att ISPP's medlemskap är på tok för lågt med tanke på dess viktiga ämne. Och han vill att ISPP ska vara mer än ett akademiskt forum, nämligen någonstans dit beslutsfattare kan vända sig för rådgivning i psykologiskt intrikata konfliktsituationer.

"Även om jag har en djup respekt för den akademiska dimensionen så anser jag att politisk psykologi bör stå för något konkret, för konfliktlösning, och inte bara vara en akademisk övning" sa Mack.

Mack har varit särskilt intresserad av konflikten i Mellersta Östern, av terrorbalansens psykologi, och nu senast av nationalismen. I en uppsats skriver han att

Nationalism satisfies profound psychological needs and drives. Yet this emotional dimension is poorly understood. In approaching the psychology of nationalism I will take as my starting point the sense of the self, with which it is powerfully connected.

Denna upplevelse av "självet" och dess enträgna uttryck i nationalism och känslan av nationell identitet knyter han ihop med tre centrala domäner i det mänskliga psyket – behoven av tillhörighet, säkerhet och egenvärde. Mack åtnjuter f. n. stöd från U.S. Institute of Peace för att skriva en bok med arbetstiteln "Nationalism, Ideology and the Self."

Mack leder också vid Harvard sedan sju år Center for Psychological Studies in the Nuclear Age med kurser och forskningsprojekt med titlar såsom "Corporate Leadership: Addressing Global Concerns", "Children's Political World", och "Promoting Effective Dialogue Across Ideologies".

"Jag tror att det håller på att bli mer accepterat att se till den mänskliga faktorn i den politiska processen. Annars får vi fortsätta finna oss i att saker bara händer, att vi gång på gång blir överrumplade av händelseförlopp bara för att vi är så okunniga om oss själva", sa Mack.

Men bör en psykiater egentligen blanda sig i politik, rent utav internationell politik?

"Ja", sa Mack. "Inte som politiker, men som individer som ägnar sitt liv åt att reducera lidande, förstå mänsklig motivation och övervinna konflikter var de än dyker upp – på individuell, intrapsykisk, mellanmänsk-

lig, inomfamiljär nivå och även, tror jag bestämt, på grupp-nivå. Det finns en tradition inom psykologi och psykoanalys att intressera sig för större grupp-fenomen, så också vi hör hemma i det här fältet”.

Idéerna för ISPP började växa på början av 70-talet hos frustrerade statsvetare som ville göra psykologiska grundantaganden mer explicita inom den egna disciplinen. Det var också en reaktion på behaviourismens landvinningar inom samhällsvetenskaperna under 60-talet. Jean Knutson, nu bortgången, och Fred Greenstein var två av de tidiga eldsjälarna. 1978 valde man Harold Lasswell som sin första president på sin första formella sammankomst.

Sedan dess har kända namn såsom Robert E. Lane, Ralph K. White, M. Brewster Smith, Margaret och Charles Herrmann, James C. Davies, Ole R. Holsti, Richard Ned Lebow, Robert Jervis, Betty Glad och Robert Tucker synts på ISPPs möten, och medlemskapet ligger nu på drygt 600 varav 2/3 i USA, vilket dock är en nedgång från rekordet 657 året 1987. Man har en tidsskrift, *Political Psychology*, som ges ut 4 gånger per år. Nästa årsmöte hålls i Helsingfors den 1-5 juli 1991 och har temat "A World in Transition: Societies and Individuals Learn to Cope with Change."

All korrespondens med ISPP, inklusive medlemsansökan vilket ger bl. a. ett månatligt nyhetsbrev och fyra nummer av *Political Psychology* i brevlådan, kan sändas till organisationens Executive Director:

Professor Rosalind A. Lorwin
Department of Psychology
San Diego State University
San Diego, CA 92182-0350
USA
(tel: 619-594-6453)

Program chairs för mötet i Helsinki nästa år är:

Tom Bryder
Institut for statskundskab
Rosenborggade 15
DK-1130 København K
Danmark

och

Martha Crenshaw
Department of Government
Wesleyan University
Middletown, CT 06457
USA

Anders Troedsson

Sakkunnigutlåtanden rörande SAREC-professorerna i statskundskab*

Report on the applications for two professorships in political science

When I was asked to participate in the evaluation of the applications for SAREC's professorships in political science, I was aware of the fact that this had proven to be a controversial matter and that it was widely felt within SAREC that I lacked the necessary qualifications. The task of evaluating candidates for academic positions is generally unpleasant and unwelcome, and this is even more the case when you know in advance that your views will be found irrelevant by some of those involved in making the decision. The reason why I nevertheless agreed to serve as expert was that I thought it essential for the profession, even if perhaps not for SAREC, that someone familiar with the traditions and current standards of Swedish political science took part in evaluating the candidates.

The definition of the SAREC professorships (*ämnesbenämningen*) is political science; there is no modification or restriction. The post description (*ämnesbeskrivningen*) is as follows:

Research is to focus on the political systems of the developing countries, their state formation and structure (*statsuppbyggnad*) and the transformation of social structures.

In order to be deemed qualified, an applicant obviously must (1) be qualified for a professorship in political science, and (2) have some background in the particular research area outlined in the post description. This raises three issues.

The first concerns the criteria for determining whether an applicant is qualified for a professorship in political science. This, following Swedish university regulations, is a matter of his scientific and pedagogic qualifications and of other relevant experience. SAREC has urged its experts to make their criteria explicit. I cannot burden this report with an essay about scientific quality, but I should like to stress one aspect: in order to be able to perform the functions of a professor of political science in a satisfactory manner, it is in my view essential to be capable of doing both theoretical and empirical research of a good quality and to be familiar with more than one theoretical approach and more than one empirical method. As regards the evaluation of pedagogic

* SAREC = Swedish Agency for Research Cooperation with Developing Countries. Ingen av de sökande bedömdes vara kvalificerad för de utlysta professorerna